

מייצג בהבימה לרגל יום זכויות הילד 20.11.2022

אני כאן הערב כדי לתת קול לקטינים פלשתינים הנעצרים מידי לילה על ידי חיילי צה"ל כשם שאני משתדלת להשמיע את קולם של ילדים החיים בישראל.

ילד הוא ילד בכל מקום. בעת שלום כמו בעת מלחמה. ואנחנו המבוגרים מחויבים להגן עליו ועל זכויותיו.

לילדים אין כוח פוליטי. אנחנו, האזרחים הדואגים לקיומה המוסרי של מדינת ישראל, חייבים לשמש להם פה. כי אין להם למי לפנות. הזכויות הבסיסיות שלהם כבני אדם מופרות, וכך גם הזכויות המיוחדות שלהם על פי האמנה בדבר זכויות הילד, שישראל התחייבה לקיים ב 1991.

האמנה היא חלק מהאמנות של זכויות אדם מתוך הכרה שגם ילד הוא אדם הזכאי לזכויות, כמו הזכות לכבוד והזכות לשוויון ולאי אפלייה. והוא גם זכאי לזכויות מיוחדות של ילדים כמו הזכות להתפתחות, לחינוך, לקשר עם הורים, הזכות להליך הוגן המותאם לקטינים ועוד.

על אמנה זו חתמו קרוב ל 200 מדינות שכל אחת התחייבה לחוקק את עקרונותיה וסעיפיה בחוקים הפנימיים שלהם. וכך גם עשתה מדינת ישראל כאשר חוקקה חוקים רבים המתיישבים עם דרישות האמנה. בין היתר תיקנה את חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) העוסק גם במעצר קטינים והתאימה אותו לדרישות האמנה.

קטינים בישראל מגיל 12, שהוא גיל האחריות הפלילית, העוברים על החוק זוכים ליחס ולטיפול מהמתקדמים בעולם ומותאמים לאמנה בדבר זכויות הילד. מתחת לגיל זה אמורים קטינים להיות מטופלים על ידי רשויות הרווחה, גם אם עברו עבירות.

בארץ קיימת מסורת רבת שנים של שפיטת קטינים בבתי המשפט לנוער תוך הקפדה על הכללים המיוחדים של הפרדה מבגירים, מעצר רק אם הוא הכרחי, קשר לקצין מבחן עוד בשלב המעצר, לא חוקרים בדרך כלל בלילה, חוקרים עד גיל 14 בנוכחות הורה, אין מאסר מתחת לגיל 14. יש זכות לייצוג משפטי מרגע המעצר.

מעצור קטינים הוא רק אמצעי אחרון והוא יינתן לפרק הזמן הקצר ביותר הנדרש לצורך השגת המטרה. בקבלת החלטה מובאים בחשבון גילו של הקטין והשפעת המעצר על שלומו הגופני והנפשי.

על פי החוק יש להביא קטין עצור לפני שופט תוך זמן נקוב (12 או 24 שעות)

ילדים נחקרים על ידי חוקרי נוער שעברו הכשרה מיוחדת.

יש למסור לקטין מידע בשפה ובאופן המובנים לו.

ההליך יתורגם לשפתו של הקטין.

יש איסור על כבילת קטינים אלא במקרים מיוחדים.

קטין שאיננו חשוד אלא עד חלים עליו כללים מיוחדים שאף הם מגבילים חקירה ללא נוכחות הורה או בשעות הלילה.

ומעל לכל- קיימות תוכניות לטיפול ושיקום הקטינים במסגרות שונות ובקהילה.

אף אחד מהסעיפים הללו אינו מיושם לגבי קטינים פלשתינים. גם לאחר הקמת בתי דין צבאיים מיוחדים לילדים כתוצאה מפניות ארגונים לוועדה בג'נבה המפקחת על יישום האמנה לא חל שינוי משמעותי. עדיין יש ריבוי מעצרים, משך המעצרים ארוך, ייצוג משפטי לקוי, העדר קשר עם הורים. קיום ביד צבאיים לנוער הוא התייפות כלפי העולם אבל בפועל הביטוי הקיצוני ביותר להנכחת הנורמליזציה של השתלטות ישראל על הגדה.

אני בטוחה שמחוקקי האמנה לא חשבו על כך שבחסותה מדינה שאשררה אותה תעז לשלוח חיילים במדים, ללא צו של בית משפט, בכל שעה בשעות הלילה ולערוך חיפושים משפילים וכוחניים בבית שבו גרים קטינים לא משום שאחד הקטינים חשוד בעבירה אלא כדי להפחיד ואולי לעודד הלשנות.

בישראל לא ניתן לפרוץ לבית באישון לילה ללא צו של בית משפט אלא אם יש סכנת חיים למי שמתגורר בו. אבל בגדה מותר גם אם אין ראיות לכאורה על כוונה לביצוע עבירות.

לעצור באישון לילה ילדים גם מתחת לגיל האחריות הפלילית, לחקורם בלילה ללא נוכחות הורים כשחלק מהם אף לא חשודים אלא אולי עדים, הוא נוהל פסול הגורם רק לליבוי שנאה ולהנצחתה.

כל ילד כזה, שנילקח לחקירה משפילה ואף לעתים מכאיבה, כשהוא איננו מבין את ההליך וכשאיש לא עומד לצידו, יהפוך לאויב. האם בכך אנו רוצים?

אני מודאגת לא רק מהפרת הזכויות של הילדים הללו אלא מההשפעות שיש לכך על החברה בישראל.

האלימות בתוך החברה כלפי אוכלוסיות שונות כמו אתיופים, ערבים, עובדים זרים, פליטים זלגה, בין היתר מהשרות בשטחים לתוככי ישראל.

חייל או חיילת שהתנהגו באלימות כלפי ילדים ובהשפלת הוריהם ולא ראו בהם בני אדם יהיו בסבירות יותר גדולה אלימים כלפי אנשים בישראל וגם כלפי ילדים. וכך גם אם אותם חיילים משרתים היום כשוטרים.

אני דואגת גם למצבם הנפשי של חיילים אשר בגיל כה צעיר נאלצים להתמודד עם סוגיות כבדות משקל שבעת השרות עצמו רובם אינם מודעים להשלכות ארוכות הטווח עליהם. מבחינה זו יש לברך את "שוברים שתיקה" המעזים להביא סוגיה זו בפני הציבור.

ובמיוחד אני חרדה ליצירת מעגל אין סופי בקרב האוכלוסיה היהודית והפלסטינית המפתח תחושת שנאה, נקם והתקרבות לצד סבל מתמשך אצל שני הצדדים.

